

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักสูตรเป็นเป้าประสงค์และกรอบของการจัดการศึกษา เป็นสื่อกลางและหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรได้ศึกษาเพื่อความกระจ่างชัดในเป้าหมาย และแนวทางการดำเนินงาน หลักสูตรโดยทั่ว ๆ ไปจะกำหนด ความมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลอย่างกว้าง ๆ มีลักษณะยืดหยุ่นได้ เพื่อสะดวกแก่การนำไปใช้ให้เข้ากับสภาพท้องถิ่นหรือโรงเรียน ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรหรือผู้ใช้หลักสูตร โดยเฉพาะครูอาจารย์ จึงต้องศึกษาและเพิ่มพูนประสบการณ์ให้มีความรู้ความเข้าใจจนสามารถแปลความหมาย ขยายความคิดจากหลักสูตรหรือสามารถพิจารณาจัดรูปแบบการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในความมุ่งหมาย และภารกิจการศึกษา มีกระบวนการสำหรับการพิจารณาคุณค่าและการตัดสินใจ เลือกลักษณะกิจกรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และเสริมสร้างประสบการณ์แก่ผู้เรียน และ มีความสามารถในการนำความรู้ความคิดความเข้าใจจากการศึกษาหลักสูตรมากำหนดรายละเอียดและแนวทางไว้เป็นแผนการสอนเพื่อเป็น เครื่องมือและเครื่องตรวจสอบการปฏิบัติงาน

การพัฒนาหลักสูตรในปัจจุบันดำเนินการตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๒๐ ซึ่งมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบชั้นเรียนจากระบบ ๗ : ๓ : ๒ เป็น ๖ : ๓ : ๓ และประกาศใช้หลักสูตรทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรไปครั้งหนึ่งในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ จำเป็นต้องประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๒๔ อีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ การจัดการเรียนการสอนตามนโยบายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๒๐ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๑ เป็นต้นมา ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในทุกกระบวนการของการพัฒนาหลักสูตร ดังจะเห็นได้จากรายงานผลการติดตามสำรวจและผลงานการวิจัยจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

ในวาระที่การนำหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช ๒๕๒๔ ไปใช้ครบวงจรเป็นปีแรก เมื่อปีการศึกษา ๒๕๒๖ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้วิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๒๔ : กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ สรุปผลการประเมินในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้เอกสารหลักสูตรได้ว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ได้ดำเนินการจนครบทุกขั้นตอนนับว่าประสบความสำเร็จในการจัดทำหลักสูตร แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรในด้านการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน จากผลการวิเคราะห์เอกสารแสดงว่า การใช้หลักสูตรยังไม่สอดคล้องกับจุดหมายและหลักการของหลักสูตรและจากการประเมินโดยสอบถามข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียน และครู ตลอดจนสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนปรากฏว่า สภาพความพร้อมโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น สภาพของความพร้อมต่าง ๆ ยังไม่เพียงพอและการจัดเตรียมการมักไม่ทันเวลา การแจกจ่ายเอกสารวัสดุอุปกรณ์ไม่ทั่วถึง นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ตัวอย่างประชากรในเรื่องปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้เกี่ยวกับบุคลากร ผู้บริหารประเมินว่า ครูไม่เข้าใจหลักสูตร ครูไม่ทำแผนการสอน และ หรือสอนไม่ตรงแผนการสอน ไม่เปลี่ยนแปลงวิธีการสอนไปจากเดิม ครูขาดประสบการณ์ในการสอนตามหลักสูตรปัจจุบัน ครูไม่อ่านเอกสาร และไม่ศึกษาเอกสารอย่างจริงจัง ครูไม่มีเอกสารหลักสูตรเป็นของตนเอง ครูสอนไม่ทันตามโครงการ ขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการวัดผล ครูต่างคนต่างทำโครงการสอนทำให้ไม่สัมพันธ์กัน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์ และกรมวิชาการ ๒๕๒๔ : ๑๓๑-๑๔๓)

จากการวิจัยเรื่อง การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ ในเขตการศึกษาหนึ่ง สมาน บุญล้น พบว่า หัวหน้าหมวดและครูผู้สอนวิชาการต่าง ๆ ขาดแคลนหลักสูตร คู่มือการสอน คู่มือการประเมินผล แผนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คู่มือการสอน คู่มือการประเมินผล และแผนการสอนของทุกหมวดวิชา มีไม่เพียงพอเป็นส่วนมาก นอกนั้นโรงเรียนยังขาดหนังสือเรียน หนังสืออ่านเพิ่มเติม หนังสือค้นคว้า จุลสารประกอบการเรียน และเอกสารอื่น ๆ (สมาน บุญล้น ๒๕๒๔ : ๑๓๖)

นอกจากนี้จากการติดตามของกรมวิชาการในปี พ.ศ. ๒๕๒๑-๒๕๒๔ เกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนพบว่า ผู้สอนยังไม่เข้าใจความต้องการของหลักสูตร ไม่เข้าใจในเรื่องจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตามจุดหมายของหลักสูตร ส่วนการพิจารณาเนื้อหาไปสู่การสอนพบว่า เนื้อหาในหลักสูตรกว้างและมีมาก แต่

เวลาสำหรับการจัดกิจกรรมมีน้อย เนื้อหาในหนังสือบางวิชายังไม่เหมาะสมดีพอ และไม่สะดวกในการจัดซื้อหนังสือ ด้านการวัดประเมินผล ปรากฏว่าครูยังไม่เข้าใจระเบียบวิธีการประเมินผลตามแนวหลักสูตรใหม่ ในขณะที่เดียวกัน โรงเรียนไม่สามารถจัดแผนการเรียนสนองความต้องการของผู้เรียนและจุดหมายของหลักสูตรได้ เพราะขาดแคลนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และผู้สอนในบางวิชา (กรมสามัญศึกษา ๒๕๒๘ : ๑-๒) สำหรับปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์กับการบริการ และส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้นมีข้อมูลที่ได้จาก ผลงานวิจัยของ คณะครุศาสตร์ และ กรมวิชาการ พบว่าผู้บริหารโรงเรียนถึงร้อยละ ๔๒.๖๕ ที่ตอบว่า ไม่ทราบว่า การจัดส่งอุปกรณ์ไปยังโรงเรียนทันเวลาหรือไม่ และจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมพบว่า เหตุผลที่มีผู้ตอบว่า "ไม่ทราบ" เป็นจำนวนมาก เนื่องจากผู้ตอบไม่สามารถแยกได้ว่า เอกสารและวัสดุอุปกรณ์ส่วนใดกรมวิชาการจัดให้เพื่อสนับสนุนการใช้หลักสูตรปัจจุบัน และส่วนใด โรงเรียนจัดหาเองหรือได้มาตามการจัดสรรโดยปกติ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์ และ กรมวิชาการ ๒๕๒๘ : ๘๓) ในทำนองเดียวกันจากรายงานการวิเคราะห์และพัฒนาหลักสูตรวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดย กลุ่มโครงการวิชาภาษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ พบว่า ครูผู้สอนไม่ทราบว่าในแต่ละรายวิชาต้องใช้หนังสือเรียน คู่มือครูอะไรบ้าง เพราะไม่เคยเห็นคำสั่งเรื่องการกำหนดหนังสือเรียนสำหรับเลือกใช้ในโรงเรียนและในคู่มือครูไม่เสนอแนะรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนเท่าที่ควร (กรมวิชาการ ๒๕๒๘ : ๑๙-๒๐) จากสภาพการปฏิบัติงานและปัญหาต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันมีผลทำให้ผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรต้องแสวงหาวิธีการแก้ปัญหาในกระบวนการใช้หลักสูตรนี้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนระดับมัศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การนำหลักสูตรไปใช้เป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นขั้นตอนการปฏิบัติงานที่จะชี้ถึงความสำเร็จหรือล้มเหลวของหลักสูตรโดยตรง สมิตร์ คุณานุกร กล่าวว่าการนำหลักสูตรไปใช้รวมถึงกิจกรรม ๓ ประเภท คือ การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้หลักสูตรบรรลุถึงเป้าหมาย และ การสอนของครู (สมิตร์ คุณานุกร ๒๕๒๑ : ๑๓๐) กิจกรรมที่สำคัญของครูอาจารย์ ในการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนคือ การศึกษาเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่ตนใช้อย่างชัดเจน ความกระฉับกระเฉงในเป้าหมายที่ระบุไว้ในหลักสูตรจะยังประโยชน์ให้ผู้ใช้นหลักสูตรค้นคิดหาแนวทางวางแผนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะนอกจากจะมีเวลาเตรียม

การทำงานไว้วางหน้าแล้ว การศึกษาเอกสารอย่างจริงจังจะส่งผลให้ผู้ใช้หลักสูตรมีหลักเกณฑ์ในการเลือกจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้สมดุลในทุกองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนช่วยให้ครูอาจารย์ได้สร้างความมั่นใจแก่ตนเองว่าการถ่ายทอดความรู้ความคิดวิทยาการที่ดำเนินไปตามแผนการสอนนั้น เป็นสื่อและวิธีการในการนำผู้เรียนไปสู่จุดหมายปลายทางสอดคล้องกับจุดหมาย หลักการ และโครงสร้างของหลักสูตรอีกด้วย

แม้การศึกษาเอกสารหลักสูตรและ เอกสารประกอบหลักสูตรจะเป็นขั้นตอนที่มีความหมาย และเป็นประโยชน์ต่อการสอนของครูอาจารย์เป็นอย่างมากก็ตาม ปรากฏว่ายังไม่มีใคร หรือหน่วยงานใดในประเทศไทยได้ศึกษาติดตามสภาพปัญหาและความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง เกี่ยวกับการใช้เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร สมิตร์ คุณานุกร ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่านอกจากปัญหาในเรื่องประมวลการสอนและโครงการสอนแล้ว ยังขาดกำลังทางด้านทุนทรัพย์ที่จะจัดทำ และพิมพ์เอกสารหลักสูตรเหล่านี้ให้พอเพียงแก่จำนวนครูผู้สอน ด้วยเหตุนี้เอง จึงมีปัญหาก็จะต้องแก้ไขตามมา นั่นคือ การที่ครูยึดแบบเรียนเป็นหลักในการสอน ผลเสียจึงเกิดขึ้น เด็กได้รับการศึกษาตามแนวที่แบบเรียนกำหนดแทนที่จะได้รับการศึกษาตามแนวของความมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ (สมิตร์ คุณานุกร ๒๕๒๑ : ๑๓๑)

ความคิดเห็นดังกล่าวยังคงเป็นความจริงจนถึงทุกวันนี้ และ เมื่อพิจารณาถึงผลของการศึกษาติดตามและการวิจัยเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาแล้วสรุปได้ว่า กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ต้องได้รับการปรับปรุงและพัฒนาหลายประการ ธีรชัชชัย จิรฉายากุล รวบรวมไว้ในเรื่องการพัฒนาหลักสูตร : จากแนวคิดสู่การปฏิบัติว่า จากการสังเกตการประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรหลายครั้งของกรมวิชาการ แนวคิดจากการสัมมนาสรุปว่า กรมวิชาการได้จัดทำหลักสูตรแผนการสอน หนังสือเรียน และสื่อต่าง ๆ เป็นที่เรียบร้อยสมบูรณ์แล้ว แต่ความล้มเหลวอยู่ที่ครูอาจารย์ รวมทั้งผู้บริหาร และกรมฝึกหัดครูที่ไม่สามารถผลิตครูให้สอนตามหลักสูตรใหม่ได้ ในทัศนะของ ธีรชัชชัย จิรฉายากุล ได้เสนอแนะว่า ผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรควรมองสภาพการณ์เกี่ยวกับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาให้มากขึ้น กล่าวคือการเปลี่ยนแปลงตัวหลักสูตร พฤติกรรมการสอนของครู และ โครงสร้างขององค์การที่มีผลต่อการควบคุมพฤติกรรมของครูนั้น เป็นกระบวนการที่สัมพันธ์และผูกพันอย่างใกล้ชิดหรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นกระบวนการเดียวกัน คือ ต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปพร้อม ๆ กัน เพราะมีผลกระทบต่อกัน (ธีรชัชชัย

ชัยจิรฉายากุล ๒๕๒๗ : ๓๐๔-๓๑๓) แต่อย่างไรก็ตามเป็นที่ยอมรับกันว่า ครูอาจารย์เป็นผู้เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนที่มีบทบาทสำคัญที่สุด เพราะเป็นบุคคลผู้มีหน้าที่นำความคิดและเจตนารมณ์ของคณะพัฒนาหลักสูตรมาแปลความหมาย ขยายความ ถ่ายทอด ทดลองและทบทวน ซึ่งเป็นการปฏิบัติงานหลายขั้นตอนที่จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนส่งเสริมและบริการ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ดังที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

การศึกษา เรื่อง การใช้เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรของครูอาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ในครั้งนี้เป็นการติดตามสำรวจความเคลื่อนไหวและการพัฒนาในเรื่องของสภาพการใช้เอกสารประกอบการจัดการเรียนการสอนซึ่งสภาพการใช้นี้มีส่วนสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับสภาพและความเปลี่ยนแปลงในอีกหลายด้าน เช่น พฤติกรรมและประสบการณ์ของครูอาจารย์ในการใช้และการจัดทำเอกสารประกอบการสอน กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดทำเพื่อส่งเสริมและบริการให้บุคลากรได้มีความรู้ความเข้าใจในการใช้หลักสูตร การบริหารงานในโรงเรียนที่ส่งเสริมให้บุคลากรตระหนักถึงความจำเป็นและความต้องการพัฒนาตนเอง เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของชีวิตและสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ในการศึกษาผู้วิจัยได้มุ่งเน้นการศึกษาติดตามการใช้เอกสารดังกล่าวเฉพาะในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร โดยตั้งข้อสังเกตว่า ในสภาพความพร้อมทั้งในด้านบุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และความสะดวกในการติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานเจ้าสังกัดของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีมากกว่าโรงเรียนในท้องที่อื่น ๆ นั้น การใช้เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรมีสภาพเป็นอย่างไร ผู้วิจัยในฐานะเป็นบุคคลหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความเชื่อว่าข้อมูลและผลการวิจัยในครั้งนี้จะมีประโยชน์ต่อการพัฒนาการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยเฉพาะขั้นตอนการแปลความหมายขยายความคิดจากหลักสูตร การวางแผนพัฒนาและนโยบายระดับโรงเรียน และกลุ่มโรงเรียน การวางแผนการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูอาจารย์อย่างแน่นอน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพการใช้เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรของครูอาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร
๒. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการใช้เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรของครูอาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาสภาพการใช้เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรของครูอาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยมีขอบเขตของการศึกษาดังต่อไปนี้

๑. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูอาจารย์สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีที่ ๑-๓ และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ ๔-๖ ในปีการศึกษา ๒๕๒๔ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๑,๓๘๔ คน
๒. เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรที่ศึกษาเป็นเอกสาร ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบได้จัดทำและนำไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย อันได้แก่
 - ๒.๑ เอกสารหลักสูตรของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
 - ๒.๒ เอกสารประกอบหลักสูตร ของกรมวิชาการ และกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
 - ๒.๓ เอกสารประกอบหลักสูตร ของกลุ่มโรงเรียนและในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ประโยชน์ของการวิจัย

๑. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลและผลการวิจัยไปประกอบการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงงานเกี่ยวกับเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร
๒. ข้อมูลและผลการวิจัยมีประโยชน์ต่อการพัฒนากระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน
๓. เป็นแนวทางให้การพัฒนาหลักสูตรทั้งระดับท้องถิ่นและระดับส่วนกลางประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

เอกสารหลักสูตร หมายถึง หลักสูตรแม่บท ได้แก่ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๒๔

เอกสารประกอบหลักสูตร หมายถึง เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรแม่บท ซึ่งอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับรายละเอียดของหลักสูตรและรวมไปถึงสื่อการเรียนรู้ที่เป็นเอกสาร ได้แก่ คู่มือหลักสูตร แนวการใช้หลักสูตร ระเบียบและคู่มือการประเมินผล คู่มือรายวิชา โครงการสอน แผนการสอน บันทึกการสอน หนังสือเรียน คู่มือครู หนังสือเสริมประสบการณ์ แบบฝึกหัด ใบงาน และคำชี้แจงหรือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน

สภาพการใช้เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร หมายถึง สภาพการปฏิบัติจริงในการใช้เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร การบริการและการส่งเสริมการใช้เอกสารต่าง ๆ ในโรงเรียน การเลือกใช้เอกสารประกอบการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอน ประสบการณ์และความคิดเห็นในการจัดทำและการใช้เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรของครูอาจารย์

สภาพปัญหาการใช้เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร หมายถึง สภาพปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในการใช้เอกสารหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร รวมทั้งความต้องการและข้อเสนอแนะของครูอาจารย์

ครูอาจารย์ หมายถึง ครูอาจารย์ที่สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และหรือมัธยมศึกษาตอนปลายในหมวดวิชาภาษาต่างประเทศ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ภาษาไทย คณิตศาสตร์ พละนาฏย ศิลปศึกษา การงานและอาชีพ ประจำปีการศึกษา ๒๕๒๔ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดการสอนทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนเดียวกัน สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

วัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพการใช้และสภาพปัญหาการใช้เอกสารหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรของครูอาจารย์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยมีลำดับขั้นตอนของการดำเนินงานดังนี้

๑. ประชากร กลุ่มตัวอย่างประชากร และ ตัวแปรที่ศึกษา

ประชากร ได้แก่ ครูอาจารย์ที่สอนในหมวดวิชา ภาษาต่างประเทศ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ภาษาไทย คณิตศาสตร์ พลานามัย ศิลปศึกษา การงานและอาชีพ รวม ๘ หมวดวิชา ในโรงเรียนที่เปิดทำการสอนทั้งระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่สังกัด กรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ๕๕ โรงเรียน มีจำนวนครูอาจารย์ที่ทำการสอนในปีการศึกษา ๒๕๒๕ รวมทั้งหมด ๑๑,๓๘๔ คน

กลุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มตัวอย่างประชากรโรงเรียน สุ่มตัวอย่างประชากรจากกลุ่มโรงเรียนโดยอาศัย การแบ่งกลุ่มโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ซึ่งมีระเบียบ การแบ่งกลุ่มโรงเรียนออกเป็น ๘ กลุ่ม ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ตามสัดส่วนของโรงเรียนในกลุ่ม ได้โรงเรียนเป็น กลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน ๑๖ โรงเรียน

กลุ่มประชากรครู จำนวน ๑๑,๓๘๔ คน นำมาคำนวณกลุ่มตัวอย่างประชากร โดยใช้สูตรกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน (Taro Yamane) ได้จำนวน ๓๘๖ คน จากนั้นจึงแบ่ง กลุ่มตัวอย่างประชากรครูออกเป็น ๘ หมวดวิชาตามอัตราส่วนของประชากรครูในแต่ละหมวดวิชา

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ เพศ อายุ วุฒิ ประสบการณ์ในการสอน หน้าที่ ระดับชั้นที่สอน หมวดวิชาที่สอน

ตัวแปรตาม คือ ประเภทเอกสารที่ใช้ และลักษณะการใช้เอกสารหลักสูตร และ เอกสารประกอบหลักสูตร

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีแบบสอบถาม ๑ ชุด ลักษณะของแบบสอบถาม แบ่งเป็น ๓ ตอน ดังนี้

- ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิ ประสิทธิภาพในการสอน หน้าที่ หมวดวิชาที่สอน ระดับชั้นที่สอน ใช้แบบสอบถามแบบ เลือกตอบ และเติมข้อความ
- ตอนที่ ๒ สภาพการใช้เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ ปริมาณเอกสาร ที่มี ลักษณะการใช้ ความคิดเห็นในเรื่องประโยชน์ของประเภทเอกสารแต่ละรายการ ต่อการสอน การบริการและการส่งเสริม การเลือกรายการเอกสารแต่ละประเภท ประกอบการปฏิบัติงานการจัดการเรียนการสอน ใช้แบบสอบถามตรวจสอบรายการ ในตาราง แบบสอบถามเลือกตอบและปลายเปิด
- ตอนที่ ๓ สภาพปัญหาการใช้เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ สภาพปัญหา ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เอกสารหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร สาเหตุของ ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของครูอาจารย์ ความต้องการในการรับความ ช่วยเหลือและข้อเสนอแนะ ใช้แบบสอบถามเลือกตอบและปลายเปิด

๓. การเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย เก็บและรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

๔. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์ โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตาม

ลำดับดังนี้

- ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจง ความถี่และค่าร้อยละ เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นตารางประกอบคำบรรยาย
- ตอนที่ ๒ - ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการใช้เอกสารหลักสูตรและ เอกสารประกอบหลักสูตร วิเคราะห์โดยค่าร้อยละ การจัดอันดับโดยการให้น้ำหนักคะแนน และบรรยาย
- นำตัวแปรต้น คือ เพศ อายุ วุฒิ ประสิทธิภาพในการสอน หน้าที่ ระดับชั้นที่สอน หมวดวิชาที่สอนมาทดสอบความสัมพันธ์กับลักษณะการใช้เอกสารในแต่ละรายการ รวม ๑๔ รายการ วิเคราะห์โดยใช้ ไค-สแควร์ (Chi - Square, χ^2) เสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

- ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาการใช้เอกสารหลักสูตรและ เอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ สภาพการใช้ที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการใช้ ปัญหาและสาเหตุ ความคิดเห็น ความต้องการในการรับความช่วยเหลือ และบริการ วิเคราะห์โดยใช้ คำร้อยละ เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

การเสนอผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยจัดลำดับขั้นของการเสนอ โดยแบ่งออกเป็น ๕ บทคือ

- บทที่ ๑ กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขต การวิจัย ประโยชน์ของการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และ การนำเสนอผลการวิจัย
 - บทที่ ๒ กล่าวถึง เอกสารและงานที่เกี่ยวข้อง
 - บทที่ ๓ กล่าวถึง วิธีดำเนินการวิจัย และการรวบรวมข้อมูล
 - บทที่ ๔ กล่าวถึง ผลการวิเคราะห์
 - บทที่ ๕ กล่าวถึง สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ
- ในส่วนสุดท้าย เป็น บรรณานุกรม และภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย